

Verlagen van de parochiepastoors over de oorlogsgebeurtenissen

Algemeen

Reeds in het begin van de oorlog vroegen de respectievelijke bisdommen aan de parochiepastoors een verslag te schrijven over de oorlogsgebeurtenissen in hun parochie en dit over te maken aan het bisdom.

De vraag werd blijkbaar herhaald bij het einde van de oorlog in 1918. Nog eind 1918 besliste de kerkelijke overheid in België een nationale geschiedenis van de wereldoorlog te schrijven met nadruk op het religieuze aspect. (1)

De bisdommen stelden dan volgende vragenlijst en stofindeeling voor:

Vragenlijst en Stofindeeling.

- 1.- Bestuurlijke ligging. (Provincie, arrondissement, kanton, gemeente; dekenij).
Natuurlijke ligging der parochie voor zooveel deze ligging van aard is sommige feiten beter in 't licht te stellen. (Ligging belangrijk onder krijgsoogpunt op eene rivier, eene hoogte, nabij eene versterking, enz).
- 2.- Maatregelen bij den inval getroffen door de Belgische burgerlijke en krijgsoverheid en door de geestelijkheid. (Ontruiming door de bevolking, in veiligheid brengen van kunstschaten en kerkelijke voorwerpen; - vernietiging, door de oorlogsleiding, van beplantingen, huizen, kerktorens; - schade daarbij aan het kerkfabriek of aan godsdienstige stichtingen toegebracht).
- 3.- Houding der krijgsoverheid. - Gesteltnis der soldaten. - De vrijwillige dienstneming.
- 4.- Gesteltnis der burgerlijke bevolking gedurende de eerste dagen van den oorlog. - Eenige feiten in 't bijzonder: kerkelijke diensten, 't bijwonen der Heilige Mis, 't naderen tot de Sacramenten.
- 5.- De inval van den vijand. - Gevechten op het grondgebied der parochie. - Schade gedaan aan de gebouwen, in 't bijzonder aan kerken, kloosters, pastorijen, scholen, en lokalen dienstig voor de werken. Korte opgave der huizen, in hun geheel of ten deele vernietigd.
- 6.- Houding der vijandelijke legers in de eerste uren der bezetting: plunderingen, brandstichtingen, moordtooneelen. (Uitvoerige aanteekening nopens de slachtoffers). - De vernietigde gebouwen. - Belangrijkheid der schade, - Opgave der kunstschaten, vernietigd of gestolen en van deze welke in veiligheid werden gesteld (2).
- 7.- De dagen die op den inval volgden: belastingen, gijzelaars, enz. - Houding van het Duitsche gezag ten opzichte der plaatselijke overheid, der geestelijken en van den eeredienst.

8.- Latere gewelddaden. Inkwartiering, Inbeslag-nemingen.

9.- De bezettingsjaren:

- a) De kerk. (Herstellings- of hermakingswerken - tijdelijke kerken). De kerkbemeubeling. (Nieuwe aanwinsten, herstellingen). - De klooster- en andere kapellen op het gebied der parochie.
  - b) De goddelijke diensten. (Hernemen van den dienst na den inval). - Gebruik der kerk of der kapellen op de parochie door den Duitschen, katholieken of protestantschen, aalmoezeniersdienst.
  - c) De vrijheid van den eeredienst zoo binnen als buiten de kerk. (Lezing der bisschoppelijke brieven, sermonen; - processien, openbare berechttingen, bedevaarten, kerkelijke stoeten).
  - d) Het bijwonen der diensten en het naderen tot de Sacramenten gedurende de bezettingsjaren. (Plechtige communie der kinderen, vergelijkende tafels 1913-1918). - Buitengewone diensten. - De openbare zedelijkheid.
  - e) De toestand der vrije scholen. (Opgelegd programma, voertaal, gewoon en buitengewoon schooltoezicht, - uitkeering der schooltoelagen, - het onderwijzend personeel).
  - f) De patronaten, - werken voor schoolgaanden en werken voor de jeugd, - werken voor volwassenen. (Beperking der vergaderingen door de bezettende macht; - andere oorzaken van ontwrichting). - De liefdadigheidswerken.
  - g) Het onvoeren der werklieden. (Treffende feiten; - namen der werklieden in Duitschland overleden of later in België door ontbering omgekomen; - overzichtstafels).
  - h) Ondersteuningswerken. (Aard, bestuur, bijzonder doel, uitslagen). Overzichtstafels. Toestand van werk en nijverheid, armoede.
  - i) Gerechterlijke vervolgingen. (Namen der beschuldigten, grieven, gerechtsleiding, uitslag van het proces). De politieke gevangenen in Duitschland of in de gevangenis in België gestorven. Eene uitgebreide aanteekening zal aan de terechtgestelden gewijd worden. Oorlogsbelastingen, boeten, uitbuiting der bevolking.
- 10.- Naam, voornaam en dienststaat der parochieele geestelijken en ook der andere, zoowel wereldlijke als kloosterlingen, in de parochie gevestigd, met inbegrip der leden der Congregatiën van Broeders, bij de voorvallen betrokken of die tot het leger hebben behoord, als soldaat, ziekenverzorger of aalmoezenier. Hun dienststaat in 't leger.
Korte overzichtstafel der parochianen onder de wapens geroepen of die vrijwillig hebben dienst genomen. - Getal en namen der gesneuvelden in den oorlog, der verminkten, en der soldaten in

*Duitschland of in Holland gestorven, der krijgsvan-
gen, der soldaten die zich in den oorlog onder-
scheidten. Vergelijkende tafel der geboorten en
sterfgevallen bij de burgerlijke bevolking van
1913 tot 1918.*

11.- *Huiszoekingen in kerken of kloosters. - De
opname of in beslagname der klokken.*

12.- *Feiten van verscheiden aard. De grensver-
sperring, - de aanwervingsdienst over den draad.
-Daden van vaderlandsliefde of offervaardigheid. -
Plichtverzekeringen. - Vaderlandsche betoogingen.*

13.- *De ontruiming. - Houding der vijandelijke
legers. - Voorvallen en misdaden.*

14.- *De bevrijding. - Intrede der Belgische of
verbondene legers. - Godsdienstige plechtighe-
den. - Terugkeer der gevangenen en uitwijkelin-
gen. - Gedenktekens.*

(1) *Het blijft verstaan dat de EE. HH. Pastoors,
die in 1915 ons een verslag deden toekomen over
de gruwelen door de invallende legers begaan, er
mogen bij blijven naar dit verslag te verwijzen,
voor zooveel, tenminste, zij er niet aan houden
sommige deelen aan te vullen of te wijzigen.*

---

(1) Zie, voor het bisdom Gent, de publicatie *Le
diocèse de Gand pendant la première occu-
pation Allemande, 1914-1918*, door F. Claeys
Bouuaert, Wetteren 1949.

In het archief van het aartsbisdom Mechelen-
Brussel raadpleegden wij de verslagen van de
parochies Opwijk en Mazenzele en de buurparochies
Asse (dekenij), Merchtem, Peizegem en
Mollem. Van de parochie Droeshout was er geen
verslag aanwezig.

In het archief van het bisdom Gent konden wij
de verslagen van Baarddegem, Opstal, Opdorp en
Baasrode raadplegen. Deze van Buggenhout,
Lebbeke en Meldert waren niet aanwezig.

Sommige verslagen van 1919 (soms verstuurd
in verschillende delen) verwijzen naar die van
1914-'18 die er niet altijd meer bij worden be-
waard.

Wij geven hier integraal de teksten weer van
deze erg interessante bewaarde verslagen van
Opwijk en Mazenzele, maar ook, om de consis-
tentie in de geschiedschrijving van dit aspect
voor gans onze streek te bewaren, de beschik-
bare verslagen van de genoemde omliggende
parochies.

In deze transcripties:

- werden de verwijzingen van bladzijdenummers
naar blz. van het verslag zelf, niet opgenomen
- werden de aanduidingen voor maanden 7ber
aangeduid als sept. en 8ber als oct.,...

Bij de verslagen van Opwijk en Mazenzele
voegden wij in voetnoten enkele verduidelijkin-
gen toe.

Opwijk

N° 526 *Opwijck St Paulus:*

1. Bestuurlijke ligging (provincie, arron- dissement, kanton, gemeente, dekenij).

*Natuurlijke ligging der parochie, voor zooveel
deze ligging van aard is sommige feiten beter
in 't licht te stellen.*

*Opwijck is gelegen aan het Noord-Westelijk
uiteinde der provincie Brabant en grenst aan
drie gemeenten van Oostvlaanderen: Baarde-
gem, Lebbeke en Buggenhout.*

*Opwijck maakt deel uit van het arrondissement
Brussel, het kanton en de dekenij Assche.*

*Opwijck is gelegen aan de groote kasseide van
Dendermonde naar Brussel, den spoorweg
tusschen deze twee steden en den spoorweg
van Aalst naar Antwerpen. Deze laatste is tij-
dens den oorlog opgebroken door de Duit-
schers.*

2. Maatregelen bij den inval getroffen door de Belgische burgerlijke en krijgs- overheid en door de geestelijkheid.

*De twee spoorwegen werden bewaakt door de
Burgerwacht voor het begin der vijandelijke-
den. De geestelijkheid zorgde voor het in vei-
ligheid brengen der Remonstrantie (de beste
onzer kerk, een stuk van groote waarde),
voorts voor de kelken, de Godslampen en an-
der zilverwerk. Dit alles is buiten het bereik der
vijanden en onbeschadigd gebleven. Op de kap
van de toren der kerk hebben de Duitschers
kort voor den wapenstilstand een gat gemaakt,
dat bestemd was om de aankomst der legers
van de Bondgenooten te bespieden. Doch zij
hebben den tijd niet gehad om er gebruik van
te maken.*

3. Houding der krijgsoverheid - Gestel- tenis der soldaten - De vrijwillige dienstne- ming.

*De Belgische krijgsoverheid zorgde onverwijld
voor het binnenroepen der soldaten. Deze
schenen vol vaderlandsliefde en waren spoedig
op hunnen post.*

4. Gesteltenis der burgerlijke bevolking gedurende de eerste weken van den oor- log. Eenige feiten in 't bijzonder: kerkelij- ke diensten, 't bijwonen der H. Mis, 't na- deren tot de Sacramenten.

*De bevolking in 't algemeen was met schrik
bevangen, vooral wanneer er vluchtelingen
toekwamen van Lebbeke, die verhaalden hoe
wreed de Duitschers in hunne gemeente han-
delden. De goddelijke diensten in de parochie-*

Deze ontbrekende pagina's...

betreffen het transcript van het bron-document (met toegevoegde illustraties) dat integraal opgenomen is in de HOM-publicatie '*Getuigenissen van de «andere oorlog»*.

Opwijk en Mazenzele (en omstreken) 1914-1918' (2004).

Van deze publicatie zijn nog enkele exemplaren beschikbaar. Surf naar

http://homdad.com/HOM-alg/fr/wo_1.htm voor meer informatie.

14. De bevrijding. Intrede der Belgische legers. Godsdienstige plechtigheden.

De Duitsche legers zijn nauwelijks doorgetrokken als de Belgen hunne plechtige intrede doen. Al de inwoners zijn te been; heel de gemeente is bevlagd; de klokken worden plechtig geluid; de soldaten, met muziek aan het hoofd, trekken het Dorp binnen, de geestdrift is onbeschrijfelijk. Een plechtig Te Deum wordt in de kerk gezongen; een stoet van overheden en schoolkinderen met de harmonie der gemeente aan het hoofd, trekt rond het Dorp; eene plechtige ontvangst der overheden van de soldaten heeft plaats op het gemeentehuis, en eene ware opgetogenheid is op aller aangezicht te lezen. Dank zij den Heer, die België zoo zichtbaar beschermd heeft!

Om dit overzicht te sluiten, mag hier nog een woord van dank gezegd worden voor de bevolking van Opwijck, die gedurende den oorlog zooveel vluchtelingen geherbergd heeft, van de Fransche gemeente Halewijn en dier omstreken, die hier in zoo groot getal verbleven hebben van den 29 Juni 1917 tot den 8 Maart 1919 en wier getal van 500 tot 800 bedragen heeft, volgens tijd en omstandigheden.

Opwijck, den 30 Maart 1919

J. Th. Buggenhout

August Van der Velpen, pastoor.

Bijlage

Getal communiën gedurende de jaar 1913-1918

1913	55.750	communiën
1914	67.450	"
1915	70.030	"
1916	77.370	"
1917	88.000	"
1918	85.500	"

Zedelijken toestand der fransche vluchtelingen. Niettegenstaande de retretten gepredikt door de Eerw. Paters Redemptoristen liet de zedelijkheid nog al te wenschen over. Eenige huizezinnen waren echte voorbeelden van een goed kristelijk gedrag. Eenige huwelijken werden ingezegend.

Stoffelijken toestand der Fransche vluchtelingen.

De vluchtelingen genoten den onderstand van Opwijck en daarbij:

1,75 fr. per kind boven de 16 jaar.
en 1,25 fr. per kind onder de 16 jaar.
en 1,50 fr. per kind als ze meer dan 3 kinderen hadden.

En sedert 11 November 1918: gewone onderstand + 1,75 fr. per persoon boven de 16 jaar en 1,00 fr. per kind onder de 16 jaar.

Getal der ontvoerden.

Uit Opwijck, met toestemming: 7 voor werk achter het front.

Uit Opwijck, zonder toestemming: 15 voor werk in Duitschland.

Vluchtelingen, zonder toestemming: 5 voor onbekend werk.

Aug. Van der Velpen, pastoor. (1)

(2) (4) (4) (5)

- (1) Guillelmus Franciscus Augustinus Van der Velpen, geboren te Waanrode op 25 maart 1853, leraar aan St.-Bonifaciusgesticht te Elsene in 1877, onderpastoor te Berchem-Antwerpen in 1883, pastoor benoemd te Opwijck op 22 december 1900, jubilaris in 1925, neemt ontslag op 13 Juni 1929 en sterft te Waanrode op 5 Augustus 1936
- (2) In de marge staan een soort aandachtspunten: Groote paniek (naast 24 Augusti), Reispassen (naast 31 Aug.), De statie erg beschadigd (naast 2 7ber), De klokken (naast 3 7ber) Onze eerw. Heer Pastoor (naast 20 7ber), Gevecht te Opwijck (naast 26 7ber), Vluchtelingen uit Dendermonde en St. Gillis (naast 2 8ber), Mr. Van Gestel (naast De geestelijkheid) en Mr. Walgrave (idem).
- (3) Bij het verslag zit een gedrukte brief van Kanunnik J. Laenen op 17-4-1919 met bevestiging van de ontvangst van "Verslag van den toestand uwer parochie gedurende den Grooten Oorlog". Vraag om bijkomende inlichtingen over: het getal communiën, geestelijke en stoffelijke toestand van de fransche vluchtelingen, getal ontvoerden, opeischingen (voor bepaalde werken?, aandringen?, aangeworvenen?)

Guillelmus Franciscus Augustinus Van der Velpen, pastoor van Opwijck-St.-Paulus 1900-1929.

- (4) Bij het verslag zit een antwoord op voorgaande van pastoor Van der Velpen (1 blz.): zie tekst, met enkele kleine correcties.
- (5) Bij het verslag zit ook een brief dd. 19-2-1918 van pastoor Van der Velpen aan het bisdom met een beschrijving van de in de kerk aanwezige klokken. Deze beschrijving wordt hier, in het kader van dit boek, niet weergegeven.

Mazenzele

N° 440 Maxenzele

Verslag over den toestand onzer parochie gedurende de jaren 1914-1918, pastoor Oct. De Smet. ⁽¹⁾

De getuigen:

Fr. De Cock en De Burgemeester dd. C. Vanderstraeten

1. Natuurlijke ligging.

Aan den grooten steenweg Dendermonde-Brussel, op 15 minuten afstand van de grens van Oost-Vlaanderen.

2. Maatregelen genomen.

De schilderij van P. De Craeyer, verbeeldende de aanbidding der Wijzen, is rond 20 Aug. 1914 uit de kerk in de pastorij gebracht.

3. Op zaterdag 1 Aug. om 4 uur 's morgens wordt de alarmklok geluid om de 5 klassen van 't leger binnen te roepen. Eenige dagen daarna nog 3 klassen. Al de soldaten komen kloekmoedig op. Slechts twee vrijwilligers nemen dienst in 't leger, te weten Felix Heyvaert, zoon van Joannes en van Eugenie Hermus, (16 jaar oud), en Petrus Dooms.

4. In de eerste weken van den oorlog hebben de parochianen zich godvruchtig gedragen. Van den 1sten dag zijn zij 's avonds naar de kerk gekomen en hebben te zamen in bedevaart den processieweg van Sint Peeter gedaan. In tamelijk groot getal hebben zij dagelijks de H. Mis bijgewoond. Het getal communiën was ook grooter dan in vreedstijd.

5. Op Vrijdag 21 Aug. rond 6 1/2 's morgens, komt het eerste Duitsche leger de gemeente binnen.

Op maandag 24 Aug. algemeene vlucht uit al de dorpen ter oorzaak van het verspreide gerucht "Al de mannen en jongens worden reeds te Pamel gepakt." De 4 Zusters van ons klooster waren insgelijks naar Opwijck gevlucht met de Zusters van Assche-ter-Heide. De Burgemeester, koster en bijna al de manspersonen vluchtten naar Buggenhout-bosch en zelfs tot aan den Rupel.

De pastoor aan dit gerucht geen geloof gevende, bleef te huis. Rond 2 ure kwamen de 6 Zusters van Esschene met pak en zak. Zij bleven in de pastorij tot 's anderdaags, wanneer hun werkmán kwam verwittigen dat het gerucht valsch was.

Op donderdag 3 Sept. rond 2 ure komt een Duitsch officier met 2 soldaten in de pastorij de sleutels der kerk vragen. De meid gaf ze hun. Onmiddellijk kwamen de 2 soldaten terug en eischten den pastoor om mee te gaan naar den toren. Op het kerkplein gekomen, zag ik daar ruim 30 Duitschers staan met het geweer, gereed om te schieten. Ik dacht dat mijn laatste uur geslagen was. Ik volgde de 2 soldaten tot in den toren, waar de officier bezig was met het poeder en de dynamiet in den klokkenstoel te plaatsen. De officier gaf ons bevel naar beneden te gaan. Daar zegden de 2 soldaten: "te Leuven hebben wij vele priesters erschossen. - Waarom? - De burgers op ons geschoten, en de priesters daar de schuld van."

Wanneer de officier zijn duivelsch werk voltrokken had, is hij naar de pastorij terug gekomen en zegde: "Ik heb het bevel gekregen uwe klokken te vernietigen, omdat er geluid wordt om onze aankomst aan den vijand bekend te maken."

Ik antwoordde: "Sedert zondag zijn de klokken niet meer geluid, zelfs niet voor de Mis." Daarop zegde hij: "Oui, mais c'est la guerre, l'ordre est donné par le Général, je dois faire mon devoir."

De officier vertrok. Daar de toren niet sprong, zijn 4 soldaten terug er op geklommen, en waarschijnlijk hebben ze de lont die uitgegaan was, terug aangestoken en wat meer dynamiet bijgelegd. Op éénen sprong waren ze buiten en liepen weg en op 't zelfde oogenblik ontploft de dynamiet met zulke geweld en gedaver, dat ik meende dat de pastorij ook instortte. Gansch de spil van den toren is in de lucht gevlogen, de klokkenstoel is geheel verbrijzeld, een gedeelte van 't gewelf der kerk is ingestort. Gelukkig zijn de klokken niet gebersten. Schade geschat 20.000 fr.

6. Op 17 Sept. 14 is de windmolen van de weduwe Van Ingelgem door de Duitschers afgebrand. Schade 9.000 fr.

7. Driemaal zijn de Duitschers mij komen zoeken om als gijzelaar opgeëischt te worden, maar telkens ben ik over den muur gesprongen en mij gaan verbergen.

Bij de verschijning van den 1en herderlijken brief van Z. Em. zijn 2 D. avonds om 9 ure komen huiszoeking doen. Gelukkig kon ik het schrijven van E.H. Deken toonen, waardoor ik verwittigd werd dat de brief mij later zoude gestuurd worden.

8. Geene gewelddaden.

9. a) De kerk. In 1914 –October– hebben wij den toren en de zijbeuken gedekt met karton bitumé.

In 1915 hebben wij den klokkenstoel hersteld, zoodanig dat op 1e Aug., feest van St. Pieters Banden, feest der parochie, de 2 klokken vreugdevol mochten luiden.

b) De goddelijke diensten zijn niet onderbroken geweest. Slechts 2 dagen is er geene mis geweest, te weten op 4e en 5e Sept. 14 wanneer de toren afgeschoten is.

c) De eeredienst, zoo binnen als buiten de kerk is niet belet geweest.

De bisschoppelijke brieven zijn altijd gelezen geweest, zelfs wanneer er Duitschers tegenwoordig waren.

d) De diensten werden altijd goed bijgewoond. De communiën waren in 1915 talrijker (omtrent 5000), maar in 16; 17 en 18 was het weer als te voren. De plechtige Communie heeft altijd plaats gehad.

De openbare zedelijkheid liet te wenschen in 16; 17 en 18. In 3 herbergen hield men dansspelen met de toelating en ondersteuning der moffen.

e) De toestand der vrije meisjesschool is dezelfde gebleven.

f) Het Sint-Vincentiusgenootschap heeft niet gewerkt.

g) Geene werklieden weggevoerd

h) Geen ondersteuningswerken tot stand gekomen, tenzij het plaatselijk voedings- en steuncomiteit.

i) Geene rechterlijke vervolgingen.

10.

De Smedt Octaaf, Pastoor

Gesneuvelden op 't veld van eer:

1. Du Bois Louis, 2. Costers Louis, 3. De Bisschop Frans, 4. De Ryck Joz.

1913	1914	1915	1916	1917	1918
Geboorten					
27	31	21	22	19	24
Sterfgevallen					
13	15	12	10	15	26

34 soldaten onder de wapens geroepen

2 soldaten vrijwillig in dienst

1 Kloosterling, Broeder Augustinus der Kristene Scholen
Niet één in Duitschland of Holland gestorven

11. Opname der klokken en orgelpijpen in 1918. (2)

12. .....

13. De bevolking heeft niet ontruimd.

De vijandelijke legers hebben zich tamelijk gedragen, uitgenomen op 8 Dec. 1914, wanneer een bende Duitschers met luitenant en 2 officiers aan het hoofd, den heer Burgemees-

ter en mij kwamen vinden, zeggende: "één onzer soldaten mankeert, hij moet hier opgesloten zijn of afgemaakt; indien hij niet gevonden wordt, zal heel de gemeente gestraft worden. Ik antwoordde: "Dit kan niet zijn; indien er één soldaat mankeert zal hij gedeserteerd zijn."

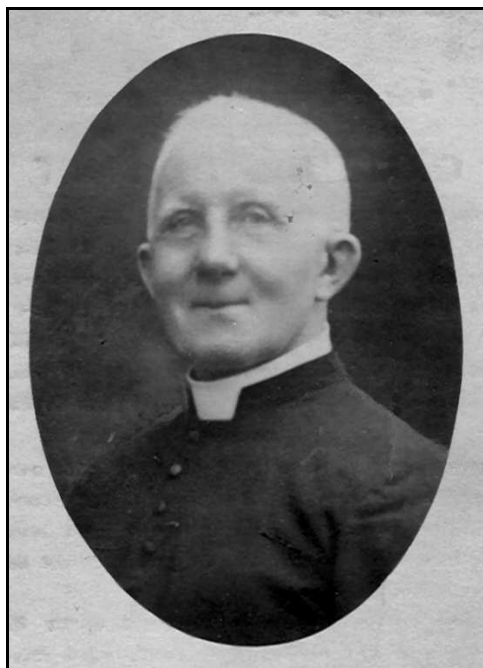
Luitenant: "Onmogelijk! Al onze soldaten zijn getrouw. Daarbij, men heeft hem nog dezen morgen gezien."

Daarop wordt de veldwachter met 2 soldaten uitgezonden om den vermiste te zoeken. Intusschentijd trachten wij de officiers te doen verstaan dat zij de macht niet hebben om de gemeente te straffen, dat zij bijgevolg geene bedreigingen zouden doen. Indien er eenige moeilijkheid bestaat, dat de Deutsche gouverneur van Brussel eerst moet verwittigd zijn en men dan moet onderhandelen met den Burgemeester van 't kanton Assche. Men was over ons gezegde verwonderd; doch de bedreigingen hielden op, ofschoon de soldaten reeds gesproken hadden van alles plat te branden. Men deed eenige huiszoekingen en weldra vernam men dat de vermiste waarlijk vertrokken was en dat heel de historie maar eene proef was om aan geld te geraken.

14. De bevrijding verwekte de grootste geestdrift in de parochie. Ons leger is hier toegekomen op 15 Nov., het 1e Regiment Jagers te voet met Commandant Olivier aan het hoofd en E.P. De Groote als aalmoezenier. De plechtige mis van dankzegging en het Te Deum zijn gezongen. De krijgsgevangenen Const. Van der Straeten, René Michiels en Felix Heyvaert zijn teruggekeerd uit Duitschland. Een gedenkteeken zal geplaatst worden op het kerkhof. Een tooneelbond is gesticht om feesten te geven, waarvan de opbrengst zal dienen tot oprichting van het monument.

(1) Octaaf De Smet, ° Sint-Amands (aan de Schelde) 02-03-1859, neef van zijn voorganger Livinus Amandus De Smet, priester gewijd te Mechelen op 19 juni 1886, onderpastoor te Waterloo op 21 augustus 1886, eerst hulppastoor te Mazenzele en daarna pastoor van 13 mei 1905 tot 1928, † Opwijk 09-01-1941, grafsteen tegen de zuidergevel van het schip van de Opwijkse Sint-Pauluskerk.

(2) Bij het verslag zit een apart blaadje (2 blz.) van pastoor Oct. De Smet met een beschrijving van de in de kerk aanwezige klokken, met de "geschiedenis" van de grote klok. Deze beschrijving wordt hier, in het kader van dit boek, niet weergegeven.

Octaaf Marie De Smet, pastoor van Mazenzele 1905-1928.

(3) Bij het verslag steekt nog een apart blaadje van pastoor Oct. De Smedt, met de gegevens:

	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Getal communiën	17100	17700	17200	16500	16200	16600
Getal plechtige Communiën der kinderen	35	32	39	26	36	38

Dekenij Asse

Verslag van deken Leytens.

[Vertaald] Verhaal van de wandaden van de Duitsers in de dekenij Asse (1915).

Asse.

Op 31 augustus is het Duitse leger onder het bevel van generaal von Boehn in Asse gekomen. Om 8 uur 's avonds wordt de kerk omsingeld door een vijftigtal soldaten. Een luitenant, vergezeld door een twintigtal soldaten biedt zich aan op de pastorie, arresteert de deken en zijn neef, de heer Aertsens, directeur van het college te Vilvoorde, en leidt hen, te midden van de bajonetten, naar de kerk. In de kerk moeten alle lampen aangestoken worden, dan moeten de deken en zijn neef als eersten naar binnen gaan, met bajonetten en revolvers op hen gericht. Vervolgens gebeurt er een brutale huiszoeking in de hele kerk. De biechtstoelen, de altaars, de sacristij, het doxaal, de sacristij, de kasten, alles wordt met een brutaliteit en wildheid, de horden der Hunnen waar-

dig, onderzocht.. Dan begint het bezoek aan de toren, de dakgebinten en de zolder. Wanneer ze geen spionnen of wapens vinden, trekken ze zich om 9h30 even beleefd terug als ze gekomen zijn.

Op 29 Augustus werden de twee priesters Van Der Borght, die naar de kerk gingen om er de H. Mis op te dragen, aangehouden. Twee broeders van Oostakker, die van de Mis terugkwamen, werden eveneens aangehouden, evenals de burgemeester van Asse. De eersten werden tot in Bollebeek geleid, de burgemeester tot in Osselt.

Zaterdag 5 september, om 5h30 's avonds, het uur van de biecht, komt een patrouille luidruchtig de kerk binnen, jaagt iedereen naar buiten en laat de kerk sluiten met het verbod om ze morgen, Zondag, open te maken. Het was een patrouille uit de omstreken van Asse. De volgende dag hebben we de kerk opengedaan en de eredienst heeft als naar gewoonte plaats gehad. Maar het nieuws had zich onmiddellijk in de parochie verspreid en de diensten werden maar matig bijgewoond. Het was een droevige en sombere Zondag.

Op 7 september komt het bevel dat de klokken niet meer geluid mogen worden.

Op 18 september ontvangt luitenant commandant von Kalckreuth van generaal Briese het bevel om de kerktoren van Asse te dynamiteren. De toren staat boven op de kruising van het schip en de dwarsbeuk. De verwoesting van de toren zou van de kerk een ruïne maken. Dank zij deze omstandigheid heb ik van generaal Briese, door de welwillende tussenkomst van de luitenant-kommandant, kunnen bekomen dat de kerk niet zou vernield worden en dat ze er zich mee tevreden stelden om dag en nacht een schildwacht bij de kerk te zetten. Van 5 tot 8 september had er een algemene plundering plaats in de gehuchten van Asse. De soldaten stalen het vee, de koeien, de varkens, kippen, tarwe en ... , tot het lijnwaad toe van de arme mensen. Om gemakkelijk te kunnen plunderen voerden ze de mensen ver van hun huis; bij hun terugkeer gaven ze hen een niet afgestempelde bon zonder waarde.

Een tweede plundering gebeurde in de magazijnen, de winkels waar ze koopwaar en goederen meenamen, nog maar eens met waardeloze bonnen, later door de Fransen te betalen.

Op 3 september werden de torens van Bollebeek, Mollem en Mazenzele vernietigd.

Bekkerzeel.

Op 1 september, ter gelegenheid van de begrafenisdienst van de dorpspastoor, hebben alle mannen, vrouwen en kinderen het kerkhof met opgeheven handen moeten verlaten. Het geluid der klokken werd beschouwd als een signaal

Deze ontbrekende pagina's...

betreffen het transcript van het bron-document (met toegevoegde illustraties) dat integraal opgenomen is in de HOM-publicatie '*Getuigenissen van de «andere oorlog»*.

Opwijk en Mazenzele (en omstreken) 1914-1918' (2004).

Van deze publicatie zijn nog enkele exemplaren beschikbaar.

Voor meer informatie: surf naar

<http://homdad.com/HOM-alg/wo-1/index.htm>.

f) De Zondagscholen zijn nooit in hunne werking verhinderd geweest, buiten de vijf of zes laatste weken voor den wapenstilstand.

g) Getal der opgeeeschten: 1^e ploeg (16 Oct. 1916): 96 2^e ploeg (25 Oct. 1916): 59, 3^e ploeg (30 Nov. 1916): 28 4^e ploeg (21 Dec. 1916): 20 5^e ploeg (1 April 1917): 7. Tot. 210

Overleden in de kampen:

1. Heymans Gustaaf
2. Segers Petrus
3. Van Keer Jan-Bapt.
4. Van Riet Frans
5. Floryn Gustaaf
6. Van den Broeck Achiel
7. Collier Alphons
8. Van Damme Jan-Bapt.
9. Verhoest Isidoor
10. Wijffels Pieter
11. Victoir Frans
12. Robyn Petrus
13. Willockx Henri
14. Van den Bossche Frans

Nadien door uitputting gestorven:

1. Gossey Frans
2. De Cock Alphons
3. Hemelinck Jan
4. Verhulst Alphons
5. Vermeersch Frans
6. Vermeersch Clement
7. Goossens Petrus
8. Goossens Frans
9. Heymans Frans
10. Van Overstraeten Jan
11. Segers Karel

h) Buiten ongehoorde onkosten voor echt of vermeend herbergen van troepen heeft de gemeente een totaal van 35.342,75 fr. boeten

betaald. Bij landbouwers en burgers zijn er, bijzonderlijk sedert 1917 zonder ophouden huiszoekingen geweest. Zelden was er niet iets te vinden dat met de verordeningen streed; en daar de minste boet 100 mark was, moet er voor vele duizenden geboet zijn.

Het officieel cijfer is niet gekend.

10. Getal soldaten opgeroepen voor den dienst: 229

Getal vrijwilligers (1914-1918): 25 Tot. 254

Soldaten gedood: 25 Soldaten verminkt: 4

Geboorten - Overlijdens: (1913) 147-66 (1914) 119-65 (1915) 110-88 (1916) 82-65 (1917) 77-64 (1918) 88-71.

13. Den 17 November 1918 hebben de eerste Belgische troepen hunne plechtige intrede in Baasrode gedaan. Om 2 uren namiddag, bij het wapperen der nationale kleuren, onder het geluid der klokken, en het gejubel der toegestroomde menigte zijn zij door de geestelijke en wereldrijke overheden ingehaald en verwelkomd. Een eindelooze geestdrift met de mees-te eensgezindheid heerschte onder het volk.

's Morgens reeds had de plechtige mis van dankzegging met Te Deum plaats. Alle overheden en leden der comiteiten zonder onderscheid van gezindheid waren er aanwezig.

Den 11 December had onder grooten toeloop van volkde plechtige dienst plaats voor de gesneuvelde helden. Een kunstig gedenkteeken zal dezen zomer in de kerk geplaatst worden ter gedachtenis der parochianen gestorven voor het vaderland.

Baasrode, April 1919

F. Verhaegen pastoor